

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ

ΥΠΟ ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ

Η ΚΑ ΔΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΛΑΣΚΑΡΙΔΟΥ

Εἰς πᾶσαν ἀνασκευὴν ὑλιστικῆς διδασκαλίας, τὸ ζήτημα τῆς ἐλευθερίας θελήσεως προβάλλεται ὡς ἐν ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα. Πρὸς πίστωσιν δὲ τοῦ γεγονότος, τοῦ ἀνεξηγήτου, ὡς λέγουν, διὰ τῶν νόμων τῆς ὕλης, ἀναφέρεται τὸ παράδειγμα μερικῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ὑπῆρξαν γίγαντες θελήσεως, καὶ ἀφιέρωσαν τὴν ζωὴν των ὀλόκληρον πρὸς θεραπείαν ἐνὸς σκοποῦ ὑπερέρου, καὶ ἐπεδίωξαν ἐν ἰδανικόν, θυσιάσαντες ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ πάντα.

Μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τούτων, τῶν τόσῳ πολυτίμων διὰ τοὺς μεταφυσικοὺς συ-

ητητάς, νομίζω ὅτι δύναται νὰ καταλεχθῆ καὶ ἡ Κα Αἰκατερίνη Λασκαρίδου. Δὲν εἰξεύρω ἂν πράγματι ὁ βίος τῆς δὲν ἐξηγεῖται διὰ τῶν νόμων τῆς ὕλης, οὔτε ἐγγυῶμαι ὅτι οἱ ὀπαδοὶ τῆς κυτταρώδους ψυχῆς δὲν θὰ ἐμειδίωιν δυσπίστως καὶ πρὸς τὸ νέον τοῦτο παράδειγμα. Εἰξεύρω μόνον, ὅτι ὁ βίος αὐτὸς εἶνε ὡραῖος, εἶνε ὑψηλός, εἶνε ἐνδιαφέρων, καὶ ὅτι ἡ δι' ὅλων τῶν δυνάμεων καὶ τῶν μέσων ἐπιδιώξις ἐνὸς σκοποῦ ὑψηλοτέρου τῶν συνήθων καὶ κοινῶν ἀναγκῶν, ἡ αὐταπάρνητος ἀφοσίωσις εἰς ἓν Ἰδανικόν, εἰς ἓν συμφέρον εὐρύτερον τοῦ ἀτομικοῦ, δύναται νὰ συγκινήσῃ πάντας τοὺς ἀποβλέποντας εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, εἴτε ἄθροισμα εἶνε αὕτη τῶν ψυχιδίων τῶν κυτάτρων, εἴτε ἐνεφυσήθη ἀθάνατος ὑπὸ ἀθανάτου Δημιουργοῦ!

Ἡ Κα Αἰκατερίνη Λασκαρίδου, τὸ γένος Χρηστομάνου, ἐγεννήθη ἐν Βιέννῃ. Κόρη αἰθερίου κάλλους, — τὸ ὅποιον εὐκόλως ἀναπλάσσει τις καὶ σήμερον, διότι εἶνε ἡ ἀνθηροτέρα, ἡ ὡραιότερα ἐξήκοντοῦτις, τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ ἴδῃ, — συνεζεύχθη πλούσιον καὶ ἀνεπτυγμένον ἄνδρα, συνεπλήρωσε τὴν σπανίαν τῆς μόρφωσιν διὰ μακρῶν περιηγήσεων ἀνά τὴν Εὐρώπην, καὶ ἐπανελθοῦσα εἰς Ἀθήνας, ἀνέλαβεν, ἐξ ἀγνοῦ πόθου ἐπωφελοῦς δράσεως, τὴν ὑποδιεύθυνσιν, βραδύτερον δὲ τὴν διεύθυνσιν τοῦ «Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου», τοῦ ἰδρυθέντος ὑπὸ τῆς ἀλησμονήτου Χίλλ.

Ἡ Κα Αἰκατερίνη Λασκαρίδου

Ἄλλ' ἡ δρᾶσις τῆς Κα Λασκαρίδου ἄρχεται κυρίως ἀπὸ τοῦ 1880, ὅταν, ἐπιστρέψασα ἐκ Δρέσδης ὅπου ἐμυήθη εἰς τὰ τοῦ φροβελιανοῦ συστήματος ὑπὸ τῆς μηθητρίας τοῦ Φρόεβελ κομήσσης Μάρενχολτς φὸν Μπύλωβ, ἀνέλαβε νὰ διαδώσῃ ἐν Ἑλλάδι τὴν διδασκαλίαν τοῦ μεγάλου παιδαγωγοῦ.

Εἶνε ἀρκετὰ γνωστὸν τὸ σύστημα τοῦ Φρόεβελ, ἐξ αὐτῶν μάλιστα τῶν δημοσιευμάτων τῆς ἐνθουσιώδους ἀποστόλου του, ὥστε δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπεκταθῶ ἐπ' αὐτοῦ. Ὅλοι τῶ ὄντι γνωρίζουν τὸνλάχιστον ἐξ ἀκοῆς, ὅτι ἡ διαπαιδαγώγησις αὕτη σκοπεῖ τὴν ἐναρμόνιον ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ παιδίου, ὅτι μορφώνει πλὴν τοῦ πνεύματος, καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὴν θέλησιν, ὅτι ἀναπτύσσει ἐλευθέρως τὸ σῶμα, καὶ ὅτι πάντα ταῦτα ἐπιδιώκει διὰ πολλαπλῶν μεθόδων, αἱ ὁποῖαι καθιστῶσι τὴν διδασκαλίαν οἶονεὶ δ ι α σ κ ε δ α σ ι ν. Δὲν περιορίζει τὸ παιδίον εἰς τοὺς τέσσαρας τοίχους τοῦ διδασκῆρίου, οὔτε ὡς μόνον ὄργανον ἔχει τὸ ξηρὸν βιβλίον. Τὸ ἀποδίδει εἰς τὴν φύσιν, τὴν μεγάλην διδασκαλον, τὸ ἀνατρέφει ἐντὸς κήπου, τὸ ὀδηγεῖ εἰς περιπάτους, τὸ ζωηρεύει διὰ ρυθμικῶν κινήσεων καὶ δι' ἄσμάτων, τὸ τέρπει διὰ τῶν λεγομένων νηπιακῶν Δώρων, ἀθυρμάτων διδασκτικῶν. Ἡ παλαιὰ, ἡ σχολαστικὴ, ἡ βραχνιστικὴ μέθοδος καταργεῖται. Τὸ παιδίον διδάσκειται τερπόμενον, μορφοῦται λεληθότως, καὶ τὸ σύστημα ἀπὸ τῶν νηπιακῶν τάξεων ἐπεκτείνεται μέχρι τῶν ἀνωτέρων, δι' ἄλλων τρόπων ἄλλ' ἐπὶ τῆς ἰδίας πάντοτε βάσεως, καὶ τελειοῦται μία ἀνατροφή πλήρης, προσθέτουσα εἰς

τὸν παιδαγωγούμενον χωρὶς νὰ τῷ ἀφαιρῇ τι, οὐδὲν παραμελοῦσα ἐπ' ὠφελείᾳ ἄλλου, τὰ πάντα ἀναπτύσσουσα ἐπὶ ζημίᾳ οὐδενός.

Κατὰ πόσων προλήψεων εἶχε νὰ παλαίσῃ ἡ Κα Λασκαρίδου, εἰσάγουσα τὸ νεοφανές τοῦτο σύστημα εἰς τόπον κατ' ἐξοχὴν μισόκαινον, οἷος ὁ ἰδικός μας ! Οἱ ἀντίζηλοι, ὅσοι δὲν ἔβλεπον μὲ καλὸν ὄμμα τὴν ἀκμὴν τοῦ «Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου», εὗρον προσφορώτατον ἔδαφος διὰ νὰ σπεύρουν ζιζάνια καὶ νὰ παρεμποδίσουν τὴν εἰσαγωγὴν τῶν νέων θεῶν. Ἄλλ' ἡ Κα Λασκαρίδου δὲν ἀπεθαρρύνθη, δὲν ἀπεδειλίχεν ἐκ τῆς ἀντιδράσεως. Ἀπεναντίας, ἀντλοῦσα νέας δυνάμεις ἐξ αὐτῆς, εἰργάσθη συντονώτερον, καὶ μετ' ὀλίγον ἡ φροβελιανὴ μέθοδος ἀπὸ τοῦ Νηπιαγωγείου, ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰς ἄλλας τάξεις τοῦ Παρθεναγωγείου τῆς. Ὅταν οἱ γονεῖς, στενοκέφαλοι ὑπὸ στενοκεφάλων παραπειθόμενοι, ἠρνήθησαν νὰ καταβάλουν τὰ ἔξοδα τῶν νηπιακῶν Δώρων, ἡ Κα Λασκαρίδου τὰ κατέβαλλεν ἐξ ἰδίων τῆς. Χιλιάδας ἔδαπάνησε διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἰδέας τῆς. Καὶ τὴν ἐπέδιωξε δι' ὄλων τῶν δυνατῶν μέσων. Εὐγλωττος φύσει καὶ πειστικῆ, δὲν ἀπέκαμε νὰ κατηχῇ καὶ νὰ ἐνθουσιάζῃ ὑπὲρ τοῦ Φρόεβελ τοὺς πάντας. Ἔκαμε σειρὰν δεκατεσσάρων διαλέξεων εἰς τὸν «Παρνασόν» τὰς ὁποίας ἐξέδωκε βραδύτερον εἰς ὀγκώδη τόμον,—σύγγραμμα πλήρες, σοφὸν καὶ γλαφυρὸν, περὶ τοῦ φροβελιανοῦ συστήματος. Ἐγραψε τὰ «Ρυθμικὰ Παίγνια» πρὸς χρῆσιν τῶν φροβελιακῶν νηπιαγωγῶν. Ἐδημοσίευσεν μελέτην περὶ Νηπιακῶν Κήπων, καὶ βιογραφίαν τοῦ Φρόεβελ, καὶ ἄλλα ἄρθρα, καὶ ἄλλα βιβλία πολλά. Διὰ τοῦ λόγου, διὰ τῆς γραφίδος, διὰ τοῦ ἔργου, ἠγωνίσθη ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν μὲ θέλησιν ὑπέροχον, μ' ἐπιμονὴν ἀκατάβλητον. Κ' ἐνίκησεν.

Ἡ μέθοδος εἰσήχθη βαθμηδὸν καὶ εἰς ἄλλα ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, τὸ δὲ «Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον»—ἱστορικὸν ἴδρυμα πλεόν—ἐπεβλήθη τόσον εἰς τὴν κοινὴν ἐκτίμησιν, ὥστε ἡ κατὰ τὸ 1887 διάλυσις του, ἐπελθοῦσα ἐν πλήρει ἀκμῇ, ἐθεωρήθη ὡς δυστύχημα.

Ἐνεκα οἰκογενειακῶν λόγων, ἡ Κα Λασκαρίδου διέλυσε τὸ Παρθεναγωγεῖόν τῆς, καὶ ἀποσυρθεῖσα εἰς τὴν ἐν Καλλιθέᾳ ἰδιόκτητον ἔπαυλιν, ἀφιερῶθη εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν θυγατέρων τῆς.

Καὶ ἡ φροβελιανὴ μέθοδος ;

Μοῦ ἀρέσει νὰ παρομοιάσω τὸ ἔργον τῆς Κα Λασκαρίδου πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ψυχάρη. Γνωρίζω, ὅτι τοῦτο δὲν θὰ εὐχαριστήσῃ τὴν συγγραφέα, τὴν μεταχειρισθεῖσαν ἀνέκαθεν ἀμιγῆ καθαρεύουσαν, καὶ μετ' ἀποστροφῆς ἀποκρούουσαν πᾶσαν τάσιν γλωσσικῆς χειραφετήσεως. Ἐν τούτοις οἱ δύο ἀγῶνες ὁμοιάζουν τόσον πολὺ, καὶ ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν, καὶ ὡς πρὸς τὰ μέσα, καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα καὶ ὡς πρὸς τὰς ἐλπίδας ! Καὶ οἱ δύο διεξήχθησαν ἐν ὀνόματι τῆς ἀληθείας, ἐν ὀνόματι τῆς πεποιθήσεως, τὴν ὁποίαν ἐσχημάτισεν ἕκαστος τῶν ἀποστόλων. Καὶ οἱ δύο, ἔχοντες νὰ ἐκριζώσουν παλαιὰς προλήψεις δ α σ κ α λ ι κ ἄ ς, ἐχρησιμοποίησαν παραλλήλως τὰ ὄπλα τῆς θεωρίας πρὸς τὰ ὄπλα τῆς πράξεως. Καὶ ὅπως ὁ ψυχαρισμὸς, ἂν δὲν κατῶρθωσεν ἀκόμη νὰ ἐνθρονίσῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ἐθνικὴν γλῶτταν, ἐπετέλεσεν ὅμως ἀναντιρρήτως τὴν ἀναβάπτισιν τῆς συνθηματικῆς, καὶ διευκόλυνε ἀνευθρίαστον χρῆσιν καὶ τῶν ζωντανῶν τύπων, οὕτω καὶ ὁ λασκαριδισμὸς, μολονότι δὲν κατῶρθωσε νὰ εἰσαγάγῃ ὀλοκλήρον τὸ σύστημα τοῦ Φρόεβελ, ἀνεκαίνισεν ὅμως τὸ παλαιὸν ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, καὶ ἰδίᾳ τὸ νηπιακόν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐλπίδας, ἡ συνάντησις εἶνε

τελεία. Ἐλπίζει ὁ κ. Ψοχάρης ὅτι ἡ διδασκαλία του μίαν ἡμέραν θὰ κατισχύσῃ, διότι πάντοτε ἡ τελικὴ νίκη ἐπιστέφει τὸν ἀγῶνα τῆς ἀληθείας. Τὸ ἴδιον ἐλπίζει καὶ ἡ Κκ Λασκαρίδου. Ἐξακολουθεῖ διὰ τοῦτο νὰ ἐργάζεται, νὰ γωνίζεται μετὰ τοῦ πρώτου ζήλου, μετὰ τῆς πρώτης ἐπιμονῆς. Ἡ «Ἐνωσις τῶν Ἑλληνίδων» τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Τμήματος τῆς ὁποίας εἶνε Πρόεδρος καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ ἔδρασεν ὅσον ὀλίγαι κυρίαι, — πρόσφατα αὐτὰ καὶ γνωστὰ, — τῇ παρέσχε τὸ στάδιον νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα, νὰ μωρῶτῃ καὶ νὰ ἐξαποστείλῃ παντοῦ διὰ τοῦ Διδασκαλείου τῆς Ἐνώσεως παιδαγωγοὺς τοῦ συστήματός της, νὰ ἰδρῦσῃ καὶ νὰ προαγάγῃ τὸν Νηπιακὸν Κῆπον, νὰ ὁμιλήτῃ καὶ πάλιν καὶ νὰ προσηλυτίσῃ. Καὶ ἐν τῶν ὀνείρων της τόρα εἶνε νὰ πείσῃ τὴν Κυβέρνησιν ἢ τὸν Δῆμον νὰ αναλάβῃ τὴν ἴδρυσιν καὶ τὴν συντήρησιν δύο τουλάχιστον Νηπιαγωγείων Φροβελιανῶν διὰ τὰ παιδιὰ τοῦ λαοῦ. Θέλει νὰ θεμελιώτῃ τὸ ἔργον της τόσον, ὥστε νὰ εἶνε βεβαία ὅτι θὰ ἐπιζήσῃ αὐτῆς.

Ναί, δὲν ἔπυτε νὰ ἐργάζεται ἡ Κκ Λατταρίδου, οὔτε θὰ πύσῃ, ἐνόσω ζῇ. ἔχει τὸ πῦρ τῶν μεγάλων ἰδανικῶν, τὸ ὁποῖον τὴν κάμνει ἀκατάβλητον. Συντετριμμένη ὑπὸ τὸ βῆρος προσφάτων καὶ ἀλλεπαλλήλων δυστυχημάτων, τὴν βλέπω τόρα περιφέρουσιν ὑπὸ τὰ δένδρα τοῦ κήπου τῆς ἐν Καλλιθέᾳ ἐπαύλεως τοὺς μαύρους πέπλους τοῦ πένθους της, καὶ τὴν ἄφωνον μελαγχολίαν τῆς ψυχικῆς της ὀνῆς . . . Καὶ ὅμως, ἀρκεῖ νὰ προφερθῇ τὸ ὄνομα Φ ρ ό ε θ ε λ, διὰ νὰ νοιχθῇ ἀμέσως τὸ εὐγλωττον στόμα ὡς ἐκ μαγείας, καὶ νὰ λάμψουν μὲ νεανικὴν ζωηρότητα οἱ ὀφθαλμοί, καὶ νὰ περιβληθῇ τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο πρόσωπον, φωτοστέφανον ἐνθουσιασμοῦ !

Γρηγόριος Ξενόπουλος